

SPECIFIC TRAITS OF THE ORGANIZATION OF COMMON ACTIVITY OF PARENTS AND CHILDREN DURING LOCKDOWN PERIOD ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДИТИНИ ІЗ БАТЬКАМИ У ПЕРІОД ЛОКДАУНУ

Shopina Maryna Oleksandrivna / Шопіна М. О.,

*Candidate of psychological sciences /кандидат психологічних наук,
ORCID ID 0000-0002-1637-3480*

Yakunin Yaroslav Yuriyovych /Якунін Я. Ю.,

*Candidate of chemical sciences /кандидат хімічних наук,
ORCID ID 0000- 0001-5421-0546*

*Institute of post-graduate education of Kiev University
after Boris Grinchenko, Kiev, Ukraine*

Інститут післядипломної освіти

Київського університету імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна.

Анотація. У статті розглядаються психологічні особливості побудови спільної діяльності дитини старшого дошкільного та молодшого шкільного віку з батьками у період карантинних обмежень в Україні. Описується навіщо потрібна спільна діяльність, що треба враховувати, щоб не зіпсувати враження від спільної діяльності, що потрібно від дитини та дорослого для налагодження емоційного контакту під час спільної діяльності.

Ключові слова: спільна діяльність, дитина старшого дошкільного віку, дитина молодшого шкільного віку.

Вступ.

На період локдауну в Україні з восьмого по двадцять четверте січня 2021 року, були розроблені практичні психологічні рекомендації для батьків дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку з метою надати допомогу батькам, які у період карантину будуть постійно знаходитись вдома разом із своїми дітьми.

Навіщо потрібна спільна діяльність.

1. Налагодження емоційного контакту. Дитина живе у світі емоцій, ще починаючи з того часу коли вона навіть не розуміє мови. Так американський психолог Едвард Тронік у 70-х роках провів експеримент, який став класичним і має назву «Кам'яне обличчя» [1]. Цей експеримент проводився з мамами і малюками, спочатку мами грали зі своїми малюками як зазвичай, а потім припиняли емоційно реагувати на дітей і дивились на них без емоційно з «кам'яним обличчям». Діти моментально починали реагувати на зміну у поведінці матері, спочатку вони намагались привернути її увагу, а потім починали голосно плакати, тим самим виражаючи протест. Істерики припинялись, коли мати починала знов емоційно реагувати на свою дитину. Тобто емоційний контакт, це те що необхідне для будь якої спільної діяльності, але і укріплення емоційного контакту відбувається як раз під час спільної діяльності.

2. Формування атмосфери довіри. Дуже важливо саме у старшому дошкільному і молодшому шкільному віці встановити довірливий контакт із своєю дитиною, коли дитина ще прислухається до батьків, це необхідно зробити для того, щоб коли дитина досягне підліткового віку і штовхнеться з

якимось особистими проблемами, вона прийшла з ними саме до близьких родичів, щоб вона не лякалась, що батьки дізнаються і почнуть її сварити, а навпаки краще розповісти все батькам самій, щоб вони допомогли вирішити цю проблему.

3. **Створення позитивних вражень.** Позитивні враження – це та ситуація успіху, яка допомагає дитині закріпити відчуття позитивного результату від спільної діяльності.

4. **Вивчаємо свою дитину.** Батькам дуже часто здається, що вони добре знають свою дитину, але це не завжди так, дитина окрема особистість, вона має свої бажання, свої оцінки з приводу того що їй подобається, а що ні; створює для себе власну картину світу. Вона може бути не досконалою, і скоріше за все і є недосконалою, але це її картина світу і вона є для дитини головною цінністю. Для того щоб дитині розвиватись ми маємо розуміти світогляд своєї дитини.

5. **Навчаємось поважати дитину.** З вищеописаного виходить, що ми маємо поважати бажання дитини, щоб не руйнувати її картину світу що може призвести до непорозуміння між батьками і дитиною. Лише навчившись поважати цінності дитини, ми зможемо в майбутньому керувати її світоглядом, спираючись на власний досвід. Наприклад, попередити дитину про негативні наслідки якихось дій з якими вона раніше не стикалась.

6. **Навчаємо дитину домовлятися.** Дитина повинна зрозуміти, що у інших людей можуть бути інші бажання, інші інтереси, тому необхідно навчитись домовлятися.

7. **Навчаємо дитину концентрувати і утримувати увагу.** Вміння концентрувати увагу – це навичка, яка стане у нагоді не тільки у спільній діяльності, але і в індивідуальній діяльності. Маленькі діти можуть концентрувати увагу на дуже короткий час, але чим доросліше стає дитина, поступово збільшується і час протягом якого вона може концентрувати і утримувати свою увагу. Тому в дитячому садку заняття триває 10 хвилин, потім 20, у початковій школі збільшується до 35 хвилин і далі цей час має збільшитись до 45 хвилин. Але вміння концентрувати увагу, це навичка яку потрібно тренувати, спільна діяльність надасть можливість батькам, допомогти власній дитині розвивати цю навичку.

Що треба враховувати, щоб не зіпсувати враження від спільної діяльності.

Дитина обирає вид діяльності. Оскільки дитина не завжди готова прийняти незнайомі для неї види діяльності, то слід орієнтуватись на те, що дитина хотіла б робити. Це правило має враховуватись у тому випадку якщо батьки тільки починають з дитиною якусь спільну діяльність і ще не навчилися домовлятися про спільні справи.

Дитина задає темп. Всі діти розвиваються індивідуально, тому не дивлячись на те, що існують загальні психофізіологічні уявлення про розвиток дитини певного віку, треба розуміти, що це лише середньостатистичні показники. Для того щоб було зрозуміло, наведемо приклад: перші самостійні кроки діти починають робити у віковому діапазоні від дев'яти до дванадцяти

місяців життя. І це є загальноприйнятою нормою розвитку немовляти, отже і ті діти, що пішли у дев'ять місяців, і ті що почали ходити у рік, розвиваються нормально, але у різному темпі, таким же чином відбувається і їхній подальший психофізичний розвиток, тож щоб не вимагати від дитини більшого, на що вона спроможна, **темп і тривалість діяльності, має визначати дитина**. Обидві ці умови, пов'язані з умінням дитини концентрувати і утримувати увагу

Чергуємо види діяльності. Дитині важко тривалий час усідити на одному місці, тому треба передбачити чергування різних видів діяльності, а саме, таких що вимагають концентрацію уваги на якомусь об'єкті, з тими, що розвантажують увагу підчас рухливої активності.

Цінуємо процес. Треба пам'ятати, що підчас спільної діяльності дитини з батьками, увага батьків, має бути сконцентрована на процесі та емоційній реакції дитини, то ж не варто займатись паралельно іншими справами.

Поважаємо результат. Результати спільної діяльності дитини з батьками, це спільне досягнення і якщо воно здається батькам не досить значним, для дитини вона має набагато більшу цінність, тому не треба те що зроблено дитиною, переробляти, покращувати, або навіть дарувати без її згоди або участі.

Що потрібно від дитини для спільної діяльності з батьками. Потрібне лише одне, **відверте бажання дитини брати участь у спільній діяльності з батьками**. Може здаватись, що це досить просто, але це лише у тому випадку, якщо дитина сама проявляє ініціативу. А ініціативу вона проявляє у тих справах, які їй вже добре відомі і дитина має відповідний досвід. А якщо ми хочемо запропонувати їй щось нове, нам треба пройти певний шлях, щоб зробити бажання дитини співпрацювати з нами відверто.

Що потрібно від дорослого для спільної діяльності з дитиною. Потрібно зробити дві речі: мотивувати дитину і підготуватись самому. Мотивація - це процес, пов'язаний з розумінням того, чого бажає дитина, які уявлення вона має про процес діяльності з батьками, яким вона бачить результат і яку роль вона відводить для себе у спільній діяльності із своїми батьками. Якщо батьки починають робити із дитиною щось нове, потрібно приділити особливу увагу обговоренню майбутньої діяльності, батькам потрібно розказати своїй дитині, як буде цікаво, наскільки важлива роль, яку буде виконувати дитина у цьому процесі, яке задоволення вона отримає від результату.

Підготовка до спільної діяльності. Підготовка батьків, полягає у тому щоб не тільки продумати весь процес від початку до кінця і підготувати усі необхідні матеріали, але і запастись терпінням. Якщо батьки побачать, що дитина виконує свою частину роботи не так швидко і не так якісно, як батьки собі уявляли, бажано сконцентруватись на емоціях дитини, підтримати її позитивне враження і постаратися згладити незадоволення дитини її власним результатом, батькам необхідно похвалити дитину, сказати що у неї з кожним разом виходить краще, задалегідь необхідно продумати альтернативні види діяльності для дитини на той випадок якщо батьки зіткнуться з категоричною відмовою дитини виконувати відведену для неї роль.

З чого починати спільну діяльність з дитиною. Далі ми розглянемо

п'ять кроків, які допоможуть нам розпочати спільну діяльність з дитиною, розвивати її і впливати на дитину через спільну діяльність. Слід зазначити, що у старшому дошкільному і молодшому шкільному віці ігрова діяльність, є провідною, тому далі будемо розуміти слова «діяльність» і «гра», як синоніми.

Крок 1. Розпочинати спільну діяльність, потрібно з того, що дитина добре вміє, щоб вона не відчувала дискомфорту від взаємодії із батьками. З початку краще всього батькам долучитись до тієї діяльності, яку вже виконує дитина, попросити прийняти у свою гру, для цього необхідно поцікавитись у чому полягає сутність гри, які ролі виконує кожен з персонажів, висловити своє бажання долучитись до цієї гри і запитати яку роль дитина згодна довірити батькам.

Крок 2. Запропонувати дитині діяльність, що схожа з тією, яку вона добре виконує. Цей крок полягає в тому, що ми спробуємо внести у гру дитини свої елементи. Дорослим можна запропонувати інші об'єкти гри, інші правила гри, щоб зробити її більш цікавою, поміняти ролями для того щоб навести приклад іншої поведінки персонажа роль якого зараз виконує дитина. Важливим моментом для здійснення цих двох кроків має бути повна відсутність тиску з боку батьків, якщо пропозиції дорослого не приймаються дитиною, треба відмовитись від них. Далі, розвиваючи нашу спільну з дитиною діяльність. Ми можемо запропонувати змінити дещо сюжет гри, або вигадати разом нову гру на основі тої, в яку батьки з дитиною вже грали разом.

Крок 3. Запропонувати дитині іншу діяльність. Можна спробувати ввести нових персонажів, або призначити нові ролі. Обговорити з дитиною можливість введення нових правил, батькам потрібно звернути увагу на те, що це обговорення має закінчитись згодою дитини на подібні зміни.

Крок 4. Залучити дитину до організованої дорослим діяльності за правилами дорослого. Цей процес починається з мотивації дитини. Для цього не запрошуючи дитину до участі, дорослому необхідно показати власну захопленість якоюсь діяльністю і дати можливість дитині спостерігати, дочекатись до того моменту коли дитина сама виявить бажання діяти разом із дорослим. Потрібно дати можливість дитині привнести у гру із дорослим свої елементи і правила. З цього моменту можна вважати, що дитина увійшла у спільну діяльність із дорослим і незабаром наступить той момент, коли можна буде передати дитині керування процесом гри за попередньо обговореними правилами.

Крок 5. Навчати у процесі спільної діяльності (гри). У цьому кроці і є вся сутність спільної діяльності дитини разом із батьками, то чого ми маємо прагнути: через гру впливати на дитину, навчати і виховувати її. Чому ж важливого ми маємо навчити дитину в процесі гри? **Перше і головне, те що кожна діяльність або принаймні її етап має дійти до свого логічного завершення.** Це та необхідна навичка, яка стане у пригоді протягом усього життя і під час навчання і роботи. Друге, чому необхідно навчити дитину, це **радіти позитивному результату (перемозі).** Радіти позитивному результату здається абсолютно природнім, але важливо вкладати в розуміння перемоги правильний сенс і як наслідок, правильну поведінку. Тобто треба навчити

дитину сприймати перемогу і досягнення як дуже позитивний, але лише етап життя, що зроблені успіхи не є приводом для того, щоб зупинятись у своєму розвитку. По-третє не менш важливо **научити дитину правильному ставленню до невдачі (програшу)**. Невдача, якою б вона не була, це не привід опускати руки і припиняти спроби, якщо поставлена мета того варта, не треба сприймати поразку як трагедію, а сприймати як досвід, з якого необхідно зробити позитивні висновки. В якості прикладу як дитяча психіка може справлятися із поразкою ми наведемо такий випадок. Дівчинка п'яти років програла своєму татові у настільну гру, першим діставшись до фінішу тато сказав: «Все, я виграв!», на що дівчинка відповіла: «А я ще ні!».

Висновки.

Для того щоб закріпити позитивний ефект від спільної діяльності, після завершення гри, батькам бажано попросити дитину розповісти які досягнення на її думку вона зробила, дорослому можна доповнити відповідь дитини своїми власними спостереженнями, буде добре привчити дитину до позитивного мислення і аналізу своєї діяльності. Може статися так, що якісь із моментів спільної діяльності дитині не сподобаються, дитину треба навчити у коректній формі висловлювати своє незадоволення. Вміння сказати «ні» це те, що допомагає і дитині і дорослій людині запобігти маніпуляцій і примушення до виконання небажаних дій. Наше життя складається з компромісів між перемогою і поразкою, між нашою думкою і думкою інших людей, тому ще одна навичка, яку може набути дитина у процесі спільної діяльності, це відмовлятися від якихось своїх бажань заради досягнення домовленості. Дитина має розуміти якими речами можна поступитися. А якими ні, тобто ми навчаємо дитину вибудовувати ієрархію цінностей, ще раз наголошуємо, що набуті дитиною в процесі спільної із батьками діяльності навички і приклади поведінки які продемонструють батьки, залишаються з дитиною на все життя і ляжуть в основу її натури.

Список літератури

1. https://en.wikipedia.org/wiki/Edward_Tronick
2. Шопіна М.О., Якунін Я.Ю. Формування нової парадигми освіти в умовах карантинних обмежень // Шляхи розвитку науки в сучасних кризових умовах: тези доп. І міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 28-29 травня 2020 р. – Дніпро, 2020. – Т.2. – С. 591- 592.

***Abstract** The article reviews psychological traits of building common activity of a toddler and primary school pupil with parents during the period of lockdown in Ukraine. It describes the necessity of common activity, what to take in to account in order not to spoil the impression from common activity, what adult and children need to settle emotional contact during common activity.*

***Key words:** common activity, toddler, primary school pupil.*